

Vyjádření k diplomové práci Lindy Dejdarové „Podzemní život a literatura: Undergroundová kultura ve Finsku na přelomu 60. a 70. let 20. století“

Zvolit za téma DP téma tak výlučné, jakým finský underground bezpochyby je, vyžaduje jistě kromě odvahy schopnost vytěžit z nepříliš exploatovaného terénu maximum a prokázat větší sumu erudice, než bývá zvykem a požadavkem u častěji traktovaných témat. Řeknu hned, že diplomantce se její odvaha nevyplatila.

Zvolená ideová koncepce a tematická struktura (jednak postupovat chronologicky od zrodu hnutí k jeho zániku, jednak zmapovat situaci od všeobecné roviny až do hlubších vrstev) sice někdy komplikuje orientaci (zrádné slůvko je tu jednak; pomohl by rejstřík, který však není u DP obvyklý), i pozorný čtenář (a tedy i oponent) se musí mnohdy o několik stránek vrátit, ale přijme-li logiku DP, získá nakonec „co mnohostrannější obrázek o fenoménu“ (cit L.D.).

Základní premisy z nichž diplomantka vycházela najdeme nejen v úvodu, ale i na dalších místech práce. „Hlavní programovou idejí finského undergroundu byla rozmanitost umění a prolínání jeho různých žánrů.“ Podobně: „Undergroundová činnost spojovala různé druhy umění.“ Případně: „K typickým charakteristikám undergroundové literatury patří silná intertextualita.“ (Já bych dodal: též intersexualita.) A dále: „Počátek undergroundu byl především silně literární.“ „Underground chtěl šokovat a zpochybňovat hodnoty předchozí generace, především notoricky známou trojici rodina, víra, vlast.“ A kruciólní věta z pera J. Laineho, „že undergroundové hnutí nebylo apolitické, ale politicky nestranné“. S dodatkem L.D.: underground chtěl upozornit na úpadek společnosti, avšak nechával na ní, aby svou situaci pochopila a sama se pokusila ji nějak změnit; ten dodatek je stejně důležitý, mj. pro pochopení angažovanosti „undergroundistů“ (termín L.D.) v kauzách Vietnam, studená válka, ropná krize, Pražské jaro ad. A nakonec (byť časově hned na začátku) diplomantka správně přiznává, že „pro underground zřejmě neexistuje jednoduchá a všeobecně platná definice aplikovatelná na všechnu činnost podobného druhu.“

V pěti kapitolách pak diplomantka rozklíčuje klíčová slova finský underground, alternativní kultura, underground v literatuře, underground v komiksu, anarchismus, avantgarda, beat generacion, bítníci, hippies, yippies. A já bych přidal: Systém, kontrakultura a masová kultura (i když ten výraz masová u nás po 40 komunistických letech vyvolává trochu jiné konotace). A dodal, že řecká anarchia znamená též nevázanost, tak typickou pro mnohé undergroundisty.

Po souhrnné kapitole Pozadí zrodu undergroundu ve světě následuje třetí kapitola Undergroundové hnutí ve Finsku s podrobnou charakteristikou undergroundu turkuského (s nejznámějším uměleckým uskupením Suomen Talvisota 1939-40, kde by snad slušel obsažnější odkaz na tuto historickou událost) a helsinského s otevřenou podkapitolou o Medvídku Pú. Ve čtvrté kapitole Psaný underground po kapitolkách o komiksu, který nabídl autorům možnost mazat hranice mezi tradičním uměním, populární kulturou a kontrakulturou, a o vztahu (či nevztahu) undergroundu a anarchismu následuje klíčová podkapitolka Undergroundoví spisovatelé a jejich dílo. Tady při rozboru díla M. Inta a především Jarkka Laineho diplomantka prokázala nejen vysokou míru invence, ale vhodnou aplikací zúročila poznatky a závěry z předchozích teoretičtějších kapitol. Laineho básně jsem sám kdysi překládal a teď jsem se rád lecčemus přiučil.

Jazyk a styl D.P. jsou vzácně čisté a bezchybné (jen „produktivní spisovatel“ kazí štít) a v překladu textu d. osvědčila své literární nadání.

Nakonec dvě otázky:

1) Proč (obecně) undergroundisté poměrně často odkazují k jiným dílům, případně skutečným postavám a událostem? Není i toto důkaz nejednoznačnosti včetně přesahů do jiných žánrů? Případně obdoba jejich záliby v intertextuálnosti?

2) Rossiho a Sala diplomantka zmiňuje. I Sarikoskiho; zajímalo by mě však slyšet víc o jeho vztahu k undergroundistům, stejně jako o případném vztahu dalšího poněkud nekonformního básníka P. Parkkinena.

Závěr: Diplomantka učinila zadosť předsevzení představit zvolené téma v pojetí kulturně-historickém a literárně-vědním. Prokázala schopnost analýzy primárního literárního textu i schopnost kritické reflexe a tvůrčí aplikace poznatků a teorém získaných studiem sekundárních materiálů na literární texty. Navrhuji ohodnotit známkou výborně.

Jan Petr Velkoborský